Törzsgyűjtemény

Emléktábla a Könyvtár gazdagítói tiszteletére
Jálics Ernő domborműve, 1948

Az Akadémia Könyvtára kezdetben két külön kezelt részből állt: a Telekiek alapító könyvtárából (ez még sokáig a Telekiek Szervita téri palotájában maradt) és a másik, főként adományokból, egyének és intézetek küldeményeiből és vásárlásokból származó állományrészből. A két állományrészt 1844-ben külön rend szerint állították fel a Trattner–Károlyi-házban, nagyságuk – köszönhetően többek között Kresznerics Ferenc könyv- és pénzgyűjteményének, Marczibányi István könyvtárának, Batthyány Gusztáv és Batthyány Kázmér 30 000 kötetes adományának – eddigre már közelítőleg egyforma volt. Amikor azonban az Akadémia új palotájába való költözést tervezték, számos ésszerű érv szólt amellett, hogy a teljes állományt együtt kezeljék. Ehhez 1863. június 4-én megkapták gróf Teleki Sándor, a Teleki család akkori vezetője engedélyét, így az új épületben 1865-től egységes szakrend szerint állították fel a teljes könyvtári állományt.

A Könyvtár raktárésze az 1950-es években

A Könyvtár nyomtatott könyv- és folyóiratállományát ekkortól egységesen kezelték. Az 1950-es években azonban létrejöttek a Könyvtár ma is fennálló különgyűjteményei, a Keleti Gyűjtemény, valamint a Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye, hozzájuk sorolva a gyűjtőkörüknek megfelelő műveket. A Törzsgyűjteményben maradtak a Magyar Királyságban és Erdélyben 1850 után, illetve a világban 1800 után megjelent kiadványok.

Az Akadémiai Könyvtár gyűjtőköre hagyományosan elsősorban a humán szakterületekre terjed ki (nyelvtudomány, irodalomtudomány, ókortörténet, klasszika-filológia, orientalisztika, magyar történelem, tudományszervezés és tudománytörténet, enciklopédikus művek). De az Akadémiai Könyvtár az első idők óta viszonylag nagy természettudományi szakirodalommal is rendelkezett, minthogy főként csere útján alapításától fogva megkapta a külföldi akadémiák teljes szakirodalmi anyagát.

A Törzsgyűjtemény legfőbb gyarapodási forrása az ajándékozás, a vásárlás, a csere és a kötelespéldány. A legjelentősebb gazdagodás kezdetektől fogva az adományozóknak köszönhető, a legnevezetesebbekről külön is megemlékezünk e kiállításon. A vásárlás mértéke az Akadémia, illetve a Könyvtár mindenkori anyagi helyzetétől függött. Az első és rendszeres

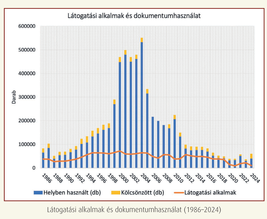
A katalógusterem

állománygyarapításra szánt állami támogatás Eötvös Józsefnek köszönhető, aki vallás- és közoktatásügyi miniszterként 1869-ben évi 5000 forintot biztosított e célra. E támogatást az Akadémiának juttatott éves dotáció részeként változatlan összegben csaknem fél évszázadig kapta a Könyvtár. A magyarországi könyvtermés beszerzését a kötelespéldányokkal kívánta biztosítani az Akadémia, erről már az 1834. évi nagygyűlés is rendelkezett, valódi eredményt azonban csak az 1897. évi kötelespéldány-törvény hozott. Könyvtárunk kötelespéldányjoga egészen 1997-ig fennállt. Az Akadémiai Könyvtár történetében a kezdetektől fontos szerepet játszottak a külföldi cserekapcsolatok annak érdekében, hogy a hazai tudományos élet alkotásait eljuttassa a külföldi tudományos intézményekhez, illetve hogy a külföldi tudományos szakirodalmat beszerezze. Az első partnerséget 1833-ben alakították ki a Philadelphiai Filozófiai Társulattal. Jelenleg 31 ország 320 intézményével cserél kiadványokat a Könyvtár.

Az olvasóterem 1988 óta

Napjainkban a Törzsgyűjtemény közel 2,5 millió könyvtári egységből áll. A könyvállomány meghaladja a másfél milliót, a folyóiratok gyűjteménye 1887 kurrens címet tartalmaz, és mintegy 29 000 elektronikus folyóirathoz nyújtunk hozzáférést. Az ezredforduló óta pedig egyre több elektronikus tartalom válik elérhetővé adatbázisainkban.

Látogatási alkalmak és dokumentumhasználat (1986–2024)